

Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 18.02.1993, sp. zn. 14 Co 25/93, ECLI:CZ:MSPH:1993:14.CO.25.1993.1

Číslo: 8/1996

Právní věta: Ustanovení § 3 odst. 2 písm. b) zákona č. 87/1991 Sb. lze obdobně analogicky použít i na náhradní dědice podle náhradnictví svěřenského (fideikomisární substituce) ve smyslu ustanovení § 608 dříve platného obecného zákoníku občanského z roku 1811, nikoli však již na děti nebo vnuky tohoto náhradního dědice.

Soud: Městský soud v Praze

Datum rozhodnutí: 18.02.1993

Spisová značka: 14 Co 25/93

Číslo rozhodnutí: 8

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Rehabilitace mimosoudní, Rehabilitace soudní

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Obvodní soud pro Prahu 2 svým rozsudkem zamítl žalobu, kterou se žalobci domáhali uložení povinnosti žalovaného podniku bytového hospodářství sepsat s nimi dohodu o vydání příslušného podílu nemovitosti čp. 403 v P. - V. a vyslovil, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení.

Soud prvního stupně vyšel ze zjištění, že žalobci jsou vnuky K. T., který byl jmenován původním vlastníkem A. T. (jejich prastrýcem) náhradním substitutem v jeho závěti (která byla společnou závětí s jeho manželkou, druhou spoluvlastnicí nemovitosti, O. T.). Jejich dům přešel jako odúmrtí státu, neboť žádná ze jmenovaných osob v dědické smlouvě neučinila substituční nápad. Soud prvního stupně byl toho názoru, že na společnou závěť původních spoluvlastníků, manželů A. T. a O. T., je nutno hledět ve smyslu ustanovení § 535, § 550 a § 565 zákona č. 141/1950 Sb. jako na neplatný právní úkon, neboť jednou závětí mohl o majetku pořádit jen jeden pořizovatel, a dále proto, že byl již v té době neplatný zůstavitelův příkaz, aby dědic použil dědictví nebo jeho části určitým způsobem nebo aby něco vykonal. Dále soud prvního stupně dospěl k závěru, že i za situace, pokud by se na substituty hledělo jako na dědice ze závěti ve smyslu ustanovení zákona č. 87/1991 Sb., nejde v případě žalobců o ně jako o dědice, ale o dědice dědiců ze závěti, což citovaný zákon nepřipouští. Jelikož žalobci nejsou ani dětmi, ani manželem ani sourozencem substituta K. T., byla žaloba zamítnuta s tím, že žalobci nejsou oprávněnými osobami podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích. Výrok o nákladech řízení byl zdůvodněn výsledkem řízení, když

úspěšné žalované straně žádné náklady nevznikly.

Proti uvedenému rozsudku podali odvolání žalobci. Namítali, že soud prvního stupně nesprávně zhodnotil okolnost, že jejich dědeček odmítl v tísni podat přihlášku na fideikomisární nápad (náhradní svěřenský nápad) v podílu 1/5 nemovitosti. Jeho podíl tedy přešel na stát na základě odmítnutí dědictví v tísni (§ 6 odst. 1 písm. h) zákona č. 87/1991 Sb.). Pokud by dnes žil, byl by oprávněnou osobou podle ustanovení § 3 odst. 1 téhož zákona; protože však zemřel, je nutné postupovat podle § 3 odst. 2 písm. b) tohoto zákona. Jako oprávněné osoby po něm nastupují jeho děti, tedy jejich otec A. T. a jejich teta O. J. Otec však již rovněž zemřel, tedy jsou na jeho místě oprávněnými osobami žalobci, a to každý dílem 1/20 uvedené nemovitosti. Navrhli proto, aby napadený rozsudek byl změněn tak, že žalovaný je povinen s nimi uzavřít dohodu o vydání 1/20 nemovitosti každému z nich.

Městský soud v Praze svým rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně a rozhodl, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů odvolacího řízení.

Z odůvodnění:

V projednávané věci se žalobci domáhali uzavření dohody o vydání části nemovitosti, přičemž svůj nárok podle zákona č. 87/1991 Sb., o mimosoudních rehabilitacích, odvozují ze skutečnosti, že jsou vnuky osoby, která podle svěřenského náhradnictví (fideikomisární substitute) měla dědit, ale v tísni substituční nápad neučinila.

Odvolací soud vyšel ze správných a dostatečných skutkových zjištění soudu prvního stupně, zejména pak z obsahu dědické smlouvy a závěti původních spoluvlastníků nemovitosti, manželů A. T. a O. T. Podle této smlouvy si navzájem manželé odkázali veškerý majetek s tím, že později zemřelému manželovi připadne mimo jiné i jeho polovina domu. Přeživší manžel však bude povinen po své smrti odkázat dům osobám ve smlouvě uvedeným, včetně K. T., a nedožijí-li se tyto osoby odkazu, pak připadne díl, na zemřelého připadající, jeho dětem. Dále odvolací soud vyšel ze zjištění, že substituční nápad K. T. neučinil.

Odvolací soud nejprve řešil otázku, zda fideikomisární substitute (svěřenské náhradnictví) jako institut, který omezoval dědice v nakládání se zděděným majetkem, je nárokem, který lze analogicky srovnat s institutem dědění. Vzhledem k tomu, že v projednávané věci substituti se mohli stát, nebýt nepodání přihlášky, vlastníky části nemovitosti na základě úmrtí O. T., odvolací soud dospěl k závěru, že lze substitutům přiznat stejné postavení obdobně jako dědicům ze závěti podle § 3 odst. 2 písm. c) nebo b) zákona č. 87/1991 Sb., pokud se skutečně mohli dědictví ujmout.

V této věci K. T. byl jedním ze substitutů, přihlášku nepodal a v důsledku toho pak, protože tak neučinili ani ostatní substituti, majetek připadl jako odúmrtí státu. Žalobci právě z toho dovozují, že mají nárok na sepsání dohody, neboť jsou oprávněnými osobami po tomto dědovi, který byl vlastně závětním dědicem, tedy měl podle jejich názoru postavení původního vlastníka ve smyslu ustanovení § 3 odst. 1 zákona č. 87/1991 Sb.

S tímto názorem však nelze souhlasit. V ustanovení § 3 zákona č. 87/1991 Sb. jsou v odstavci prvním uvedeny jako osoby oprávněné pouze původní vlastníci (oprávněnou osobou je fyzická osoba, jejíž věc přešla ...), v odstavci druhém pak v případě, že vlastník se nedožil 30. 9. 1991, nastupuje další okruh osob nově bez závislosti na dědění věci, na kterou se vztahuje povinnost věc vydat podle ustanovení § 6 téhož zákona. Odvolací soud má proto za to, že K. T., avšak i jeho syn a otec žalobců, by byl oprávněnou osobou podle ustanovení § 3 odst. 2 písm. b) zákona č. 87/1991 Sb., protože oba byli povoláni jako náhradní dědicové po O. T., když je zcela nerozhodné, že s otcem žalobců vůbec jednáno jako se substitutem nebylo. Měli však oba postavení obdobné dědici ze závěti. Nelze však ze

skutečnosti, že byli dědici ze závěti, dovozovat, že stejný nárok mají zachován i jejich vnuci nebo děti. Zákon o mimosoudních rehabilitacích nově upravuje okruh osob, které mají nárok na odstranění křivd a stanoví i závazné pořadí v odstavci druhém (fyzické osoby v tomto pořadí ...). Pokud by měl zákonodárce na zřeteli založit posloupnost dědickou právě u dědiců závětních, pak by nemělo smyslu uvádět další okruhy oprávněných osob. Např. u písmen d) a e) zákon výslovně uvádí, že v případě smrti dětí a manžela původního vlastníka nastupují jejich děti, a podobně u sourozenců. Nečinil by tak zajisté u jedněch osob oprávněných a druhých nikoli, když by chtěl zachovat stejný postup. Na dědice závětního nelze, podle názoru odvolacího soudu, pohlížet jako na původního vlastníka dále i proto, že uvedením dědice závětního jako prvního v pořadí okruhu osob oprávněných má být především respektována vůle vlastníka. Vykládat jeho vůli dále tak, že měl na mysli povolát za dědice i jeho děti či vnuky, je příliš širokým výkladem. Přednost před zákonným dědicem (ustanovení § 3 odst. 2 písm. c/ zákona č. 87/1991 Sb.) má zajisté dědic závětní; není však důvodu, proč by jeho potomci měli mít rovněž přednost před dědici ze zákona. Pokud pak se vyjde ze zásady, že okruh osob oprávněných není určen dědickou posloupností, pak nelze tento princip uplatnit ani u dědice závětního.

Odvolací soud proto dospěl k závěru, že sice substitut, který byl fideikomisární substitucí určen za dědice, má zachováno právo na sepsání dohody o vydání nemovitosti; jeho nárok však stejně jako nárok dědice ze závěti u něj končí a na další jeho potomky nepřichází. Vzhledem k tomu, že žalobci jsou vnuky a dětmi osob uvedených shora, byl napadený rozsudek jako věcně správný potvrzen (§ 214 o. s. ř.), neboť se závěry soudu prvního stupně o možnosti analogického použití ustanovení § 3 odst. 2 písm. b) a § 6 odst. 1 písm. h) na institut fideikomisární substituce se závěrem, že dědic závětního dědice, tedy i dědic substituta, není již oprávněnou osobou, odvolací soud souhlasí.

Správným byl shledán i výrok o nákladech řízení (§ 219 o. s. ř.) a byl proto rovněž potvrzen.

Výrok o nákladech odvolacího řízení se opírá o ustanovení § 224 odst. 1 a § 142 odst. 1 o. s. ř., když úspěšnému žalovanému žádné náklady v odvolacím řízení nevznikly.